
POMORSKO PRAVO

Ak. god. 2019./2020.

Prezentacija služi samo kao podsjetnik za učenje i nikako ne može služiti kao jedina literatura za pripremanje ispita!

Pomorske nesreće

Sudar, spašavanje, havarije

Pomorska nezgoda (nesreća)

- događaj ili skup događaja istog podrijetla koji uzrokuje gubitak ili oštećenje broda, tereta ili druge imovine na moru ili poduzimanje nekog izvanrednog troška
- može biti uzrokovana opasnostima mora ili djelovanjem ljudi (članova posade ili trećih osoba)
- obuhvaća npr.: sudar, udar, nasukanje, potonuće, požar, prodiranje vode i sl.

Sudar brodova

- Događaj u kojem jedan brod ili više brodova izravnim dodirom (srazom) ili neizravno prouzroči štetu drugom brodu, imovini ili osobama koje se nalaze na brodu
- Za pojam sudara nije važno plove li oba broda (odredbe o sudaru se primjenjuju i na odgovornost za štetu koju prouzroči usidreni brod ili koja se nanese usidrenom brodu).

Vrste sudara:

1. **Izravni sudar** - stvarni dodir brodova ili dijelova njihove opreme (dizalicom, sidrom)
2. **Neizravni sudar** - nije bilo stvarnog dodira – primjenjuje se na odgovornost za štetu koju jedan brod prouzroči drugome zbog obavljanja manevra ili propuštanja da obavi manevar ili zbog nepoštivanja propisa o sigurnosti plovidbe, ako nije bilo stvarnog sudara brodova

Vrste sudara prema kriteriju krivnje:

1. **skriveni sudari**
2. **neskriveni sudari:**
 1. nastali zbog više sile ili slučaja
 2. dvojbeni sudari (uzrok sudara nije moguće utvrditi)

Naknada štete

- u slučaju skrivljenog sudara nastaje izvanugovorni odnos odgovornosti za štetu nastalu u sudaru brodova
- Odgovornost postoji ako su ispunjene ove pretpostavke:
 1. sudar brodova
 2. šteta
 3. uzročna veza sudara i štete
 4. protupravno ponašanje u objektivnom smislu
 5. krivnja

- Za štete odgovara brod (odgovornost vlasnika broda i brodara), odnosno brodovi za koje se dokaže da je njihovom krivnjom šteta prouzročena – **kriterij dokazane krivnje**

- Ako je šteta prouzročena krivnjom dvaju ili više brodova, svaki brod odgovara razmjerno svojoj krivnji.

- Ako se opseg krivnje brodova ne može ustanoviti, njihova se odgovornost za štetu dijeli na jednake dijelove.

- Za materijalne štete prema trećima pomorski brodovi koji su skrivili štetu odgovaraju razmjerno svojoj krivnji. Ako je sudarom brodova prouzročena smrt ili tjelesna ozljeda neke osobe, za štetu nastalu smrću ili tjelesnom ozljedom odgovaraju solidarno brodovi čijom je krivnjom došlo do sudara.

- Pri šteti prouzročenoj sudarom brodova nadoknađuje se i izmakli dobitak, bez obzira na stupanj krivnje.

- Ako je šteta prouzročena slučajem ili višom silom ili ako se ne može ustanoviti uzrok zbog kojeg je nastao sudar brodova, štetu snosi oštećenik.

SPAŠAVANJE

- Odredbe PZ-a o spašavanju primjenjuju se na spašavanje osoba, brodova, stvari s tih brodova i svake druge imovine koja se zatekne u opasnosti na moru
- **Akcija spašavanja**
 - svaki čin ili činidba poduzeta radi pomoći brodu ili bilo kojoj drugoj imovini koja je u opasnosti na moru (PZ čl. 761., t. 1.)
 - Spašavanje je samo ona djelatnost koja je imala koristan rezultat (potpun ili djelomičan) – ako nije bilo korisnog rezultata govorimo o pokušaju spašavanja

Temeljno načelo: no cure - no pay

- Objekt spašavanja na moru su.

1. ljudski životi

2. Imovina

- Vrste spašavanja:

1. obvezno spašavanje

2. spontano spašavanje (neugovorno)

3. ugovorno spašavanje

1. Obvezno spašavanje

- Propisano je za spašavanje osoba, a za spašavanje imovine samo kad se brodovi sudare
- Za spašavanje osoba ne duguje se nikakva nagrada - Osobe kojima su spašeni životi nisu dužne za to ništa platiti (čl. 769., st. 1. PZ)
- Iznimno, ako je u istoj akciji spašavanja sudjelovalo više spašavatelja od kojih su neki spasili osobe, a neki brod ili drugu imovinu, spašavatelju koji je spasio samo osobe pripada pravičan udio u nagradi priznatoj drugom spašavatelju za spašavanje broda ili druge imovine, ili u naknadi za sprečavanje ili smanjenje štete morskom okolišu. (čl. 769., st. 2. PZ)
- Obveza spašavanja osoba propisana je za zapovjednika broda

Iznimno, zapovjednik broda nije dužan krenuti u pomoć i poduzeti spašavanje osoba u životnoj opasnosti:

1. ako bi poduzimanje tog spašavanja predstavljalo ozbiljnu opasnost za brod kojim on zapovijeda i za osobe na tom brodu,
2. ako opravdano drži da, prema posebnim okolnostima slučaja, poduzimanje spašavanja osoba u opasnosti ne bi bilo uspješno,
3. ako dozna da je drugi brod izabran za pružanje pomoći i da je izabrani brod tu zadaću prihvatio,
4. ako od zapovjednika broda u opasnosti, ili neposredno od osoba koje su bile u životnoj opasnosti, ili od zapovjednika drugog broda koji je stigao do tih osoba bude obaviješten da pomoć više nije potrebna.

-
- Postojanje jednog od ovih slučajeva zapovjednik ocjenjuje po vlastitoj prosudbi, uzimajući u obzir okolnosti konkretnog slučaja

2. Spontano spašavanje

- Dobrovoljno spašavanje koje se obavlja, a nije sklopljen ugovor o spašavanju
- Iako se spašavanje u praksi najčešće obavlja na temelju ugovora, spontano spašavanje je opće pravilo

3. Ugovorno spašavanje

- Obavlja se na temelju ugovora o spašavanju koji je sklopljen između spašavatelja i vlasnika stvari u opasnosti
-

Nagrada za spašavanje

- Pripada spašavatelju za svako spašavanje broda ili imovine koje je imalo koristan ishod spašavanja (ako spašavanje nije imalo koristan rezultat, ne postoji ni pravo na nagradu osim ako nije drugačije ugovoreno)
- Pravo na nagradu pripada neovisno o tome je li sklopljen ugovor o spašavanju ili ne i o kakvoj vrsti spašavanja je riječ
- Visina nagrade ne može iznositi više od vrijednosti spašenog broda, odnosno spašene imovine.
- Visina nagrade se može ugovoriti
- Ako nagrada nije prethodno ugovorena, stranke mogu sporazumno odrediti njezinu visinu ili prepustiti da to pitanje riješi arbitraža – u suprotnom o tome odlučuje sud

Sud utvrđuje visinu nagrade za spašavanje uzimajući u obzir:

1. spašenu vrijednost broda i druge spašene imovine,
2. vještinu i napore spašavatelja u sprječavanju ili smanjenju štete morskome okolišu,
3. stupanj uspjeha što ga je spašavatelj postigao,
4. prirodu i stupanj opasnosti,
5. vještinu i napore spašavatelja u spašavanju osoba, broda i druge imovine,
- 6) utrošeno vrijeme, uložene troškove i gubitke spašavatelja,
7. rizik odgovornosti i druge rizike kojima su se izložili spašavatelji ili njihova oprema,
8. brzinu kojom su usluge pružene,
9. dostupnost i uporabu brodova i druge opreme namijenjene operacijama spašavanja,
10. stanje pripravnosti i djelotvornosti opreme spašavatelja te njenu vrijednost. (čl. 774, st. 2. PZ)

Sud može smanjiti nagradu ili odlučiti da spašavatelju ne pripada nagrada za spašavanje broda ili druge imovine:

- ako su spašavatelji svojom krivnjom izazvali potrebu za akcijama spašavanja,
 - ako su otežali akciju spašavanja ili
 - ako je spašavatelj kriv za prijevaru ili drugo nečasno ponašanje
-

Tko plaća nagradu?

Ako se spašavanje broda i druge imovine obavlja **na temelju ugovora** o spašavanju koji je sklopio zapovjednik broda, brodar ili vlasnik broda u opasnosti, nagradu za spašavanje dužan je platiti **brodar ili vlasnik spašenog broda**, ako ugovorom nije drugačije predviđeno. (Ako brodar ili vlasnik spašenog broda plati ukupnu nagradu za spašavanje, pripada mu pravo regresa prema vlasniku ili osobi koja ima pravo raspolagati drugom imovinom na brodu, za dio nagrade koji se odnosi na tu imovinu.)

- Ako je sklopljen ugovor o spašavanju, vlasnik druge spašene imovine na brodu ili osoba koja ima pravo raspolagati takvom imovinom odgovara solidarno s brodarom i vlasnikom broda, za onaj dio nagrade koji se odnosi na tu imovinu.

- Ako ugovor o spašavanju nije bio sklopljen:

- nagradu za spašeni brod dužan je platiti brodar ili vlasnik spašenog broda,
- nagradu za drugu spašenu imovinu – vlasnik ili osoba koja ima pravo raspolagati tom imovinom.

Posebna naknada

- Uvedena kao poticaj spašavateljima da pri spašavanju djeluju u zaštiti morskog okoliša
- Odstupanje od načela o korisnosti spašavanja kao pretpostavci za nagradu
- Za posebnu naknadu moraju kumulativno biti ispunjene dvije pretpostavke:
 - 1. spašavani brod ili njegov teret prijetio je štetom okolišu
 - 2. spašavatelj nije ostvario nagradu za spašavanje primjenom propisanih kriterija

Ako su ispunjene te dvije pretpostavke, za određivanje visine posebne naknade razlikuju se dvije situacije:

1. akcijom spašavanja NIJE spriječena ili smanjena šteta u okolišu

– spašavatelj ima pravo na posebnu naknadu samo u visini stvarno učinjenih troškova (Troškovi spašavatelja: gotovinski izdaci koje je spašavatelj razborito uložio pri spašavanju i pravičan omjer za opremu i osoblje koji su stvarno i razborito bili uključeni u spašavanje, primjenjujući mjerila utvrđena u članku 774. stavku 2. točki 8), 9) i 10) PZ-a)

2. akcijom spašavanja JEST spriječena ili smanjena šteta u okolišu

- posebna naknada koju brodar ili vlasnik broda ima platiti takvom spašavatelju može se povećati do 30% od troškova koje je spašavatelj uložio. Međutim, ako to smatra pravičnim i opravdanim (+ kriteriji iz čl. 774, st. 2. PZ-a), sud može dodatno povećati takvu posebnu naknadu do najviše 100% od troškova koje je spašavatelj uložio.

-
- posebnu naknadu plaća brodar ili vlasnik spašavanog broda

HAVARIJE

Međunarodni:

1. York-Antverpenska pravila

- Primjenjuju se na neki slučaj zajedničke havarije jedino ako ih zainteresirane stranke u tom događaju dobrovoljno i suglasno izaberu

Domaći:

1. Pomorski zakonik

- **Pomorska havarija** – svaka izvanredna šteta, gubitak ili trošak koji zadese pomorsku imovinu tijekom trajanja plovidbenog pothvata

- Vrste:

1. Zajednička havarija (opća, generalna)

2. Zasebna havarija (partikularna, posebna)

ZAJEDNIČKA HAVARIJA

- **Čin zajedničke havarije** - svaki namjeran i razložan izvanredan trošak i svaka namjerna i razložna šteta učinjeni, odnosno prouzročeni od zapovjednika broda ili druge osobe koja ga zamjenjuje, ako su bili razborito poduzeti radi spašavanja imovinskih vrijednosti sudionika u istome pomorskom pothvatu od stvarne opasnosti koja im zajednički prijete
- Imovinske posljedice snose svi sudionici tog pomorskog pothvata
- Bitni elementi:
 1. Izvanrednost okolnosti u kojima se događaj odvija
 2. Namjernost i razložnost postupka zapovjednika
 3. Zajednička opasnost za cjelokupnu imovinu koja sudjeluje u plovidbi (brod, teret, vozarina)
 4. Zajednički spas te imovine

Zajedničke havarije mogu biti:

1. Havarijske štete – fizički gubici ili oštećenje imovine

- npr. oštećenje broda pri gašenju požara, izbacivanje tereta u more, oštećenje broda pri namjernom nasukanju
- s obzirom na to koja je imovina žrtvovana razlikujemo: havarijske štete broda i havarije štete tereta

2. Havarijski troškovi – izdaci učinjeni radi izvršenja radnji potrebnih za očuvanje ili spašavanje imovine koja je u opasnosti

- npr. troškovi u luci zakloništa, troškovi premještanja broda, troškovi ponovnog iskrcaja i ukrcaj tereta, troškovi tegljača pri odsukavanju broda
-

Likvidacija zajedničke havarije

- Postupak kojim se utvrđuje visina zajedničke havarije i pojedinačni doprinos svakog sudionika u njezinom namirenju
 - Provode je likvidatori
 - Postupak obuhvaća utvrđivanje elemenata potrebnih za obračun i sam obračun
 - Da bi se mogao utvrditi doprinos svakog sudionika u zajedničkoj havariji potrebno je utvrditi dužničku i vjerovničku masu
 - Štetu i trošak koji predstavljaju zajedničku havariju snose, svi sudionici pothvata, razmjerno vrijednosti imovine koja ulazi u dužničku masu

 - likvidaciju provode likvidatori: specijalizirane tvrtke ili fizičke osobe
 - likvidatora imenuje brodar
-

ZASEBNA HAVARIJA

- Sve druge izvanredne štete i troškovi što ih pretrpi imovina u plovidbi, a koje nemaju obilježja zajedničke havarije
 - Imovinske posljedice snose sami vlasnici oštećene imovine, odnosno štetnik ili osiguratelj (ako je imovina bila osigurana)
-